

Teogoni Mitlerinden Topluma: Çin Kültüründe San Huang Wu Di (三皇五帝) *

Didem YILMAZ¹

Hamzah Abdulrahman M. JAMEL²

Geliş Tarihi: 02.12.2024
Kabul Tarihi: 23.12.2024
Yayın Tarihi: 30.12.2024
Değerlendirme: İki Dış Hakem /
Çift Taraflı Körleme
Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf Bilgisi:

Yılmaz, Didem; M. Jamel, Hamzah
Abdulrahman (2024). Teogoni
Mitlerinden Topluma: Çin Kültüründe
San Huang Wu Di (三皇五帝).
*International Journal of Language and
Translation Studies*, 4/2, 180-206.

Benzerlik Taraması: Yapıldı –
iThenticate

Etik Bildirim:

lotusjournal@selcuk.edu.tr

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan
edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek
için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans Yazarlar: Dergide
yayımlanan çalışmalarının telif hakkına
sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0
lisansı altında yayımlanmaktadır.

Öz

Bu makale, Çin mitolojisinde San Huang Wu Di figürleri üzerinden teogoni mitlerini incelemektedir. Mitler, sadece evrenin ve tanrıların kökenini açıklamakla kalmaz, aynı zamanda ahlaki değerler, liderlik anlayışı ve toplumsal düzenin temellerine ışık tutar. Çalışma, bu figürlerin insansı özelliklerini, doğa olaylarıyla kurulan ilişkileri ve topluma etkilerini ele alır. San Huang, medeniyetin kurucusu olarak görülürken, Wu Di erdemli liderliği ve toplumsal düzeni temsil eder. Fu Xi, Nü Wa ve Yan Di gibi figürler, insanlara tarım, evlilik ve ritüel bilgeliği öğretmiştir. Huang Di, Yao ve Shun gibi liderler ise liyakat, adalet ve doğaya uyum gibi değerleri vurgular. Bu figürlerin hikâyeleri, Çin kültüründe ideal liderlik ve toplumsal uyumu simgeler. Makale, mitolojik yorumlama yöntemiyle bu hikâyelerin doğa-insan ilişkilerini ve toplumsal değerlerin kökenini nasıl şekillendirdiğini analiz etmektedir. Bulgular, San Huang ve Wu Di'nin, Çin halkının ahlaki ve kültürel kimliğini belirlemede büyük bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu figürler, toplumsal değerlerin ve liderlik anlayışının temel taşıdır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Mit, Mitoloji, Teogoni.

* Etik Beyan: Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Didem Yılmaz'ın danışmanlığında Temmuz 2023 tarihinde tamamladığımız Çin Mitlerinin Tasnifi başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye, didem@erciyes.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3828-4622.

² Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye, 4033330007@erciyes.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0485-5546.

From Theogony Myths to Society: San Huang Wu Di in Chinese Culture (三皇五帝) *

Didem YILMAZ³

Hamzah Abdulrahman M. JAMEL⁴

Date of Submission: 02.12.2024

Date of Acceptance: 23.12.2024

Date of Publication: 30.12.2024

Review: Double-blind peer review

Article Type: Research Article

Citation:

Yılmaz, Didem; M. Jamel, Hamzah Abdulrahman (2024). From Theogony Myths to Society: San Huang Wu Di in Chinese Culture (三皇五帝).

International Journal of Language and Translation Studies, 4/2, 180-206.

Plagiarism Check: Yes - iThenticate

Complaints: lotusjournal@selcuk.edu.tr

Conflict of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author(s) acknowledges that they received no external funding to support this research.

Copyright & License: Authors publishing in the journal retain the copyright to their work and their work is licensed under the CC BY-NC 4.0.

Abstract

This article examines the theogony myths of Chinese mythology through the figures of San Huang Wu Di. These myths not only explain the origins of the universe and Gods but also shed light on moral values, leadership ideals, and the foundations of social order. The study explores the human traits of these figures, their relationship with natural phenomena, and their societal impact. San Huang is regarded as the founder of civilization, while Wu Di represents virtuous leadership and social harmony. Figures like Fu Xi, Nü Wa, and Yan Di imparted agricultural, marital, and ritual wisdom to humanity. Leaders such as Huang Di, Yao, and Shun emphasized values like meritocracy, justice, and harmony with nature. Their stories symbolize ideal governance and social cohesion in Chinese culture. Using the method of mythological interpretation, this article analyzes how these narratives shaped the relationship between humans and nature and the origins of societal values. The findings reveal that San Huang and Wu Di significantly influenced the moral and cultural identity of the Chinese people. These figures serve as fundamental symbols of societal values and leadership principles.

Keywords: China, Myth, Mythology, Theogony.

* Ethical Statement: This article is extracted from my master's thesis dissertation entitled "Classification of Chinese Myths", supervised by Didem Yılmaz (Master's Thesis Dissertation, Erciyes University, Kayseri/Türkiye, 2023). It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

³ Assistant Professor, Erciyes University, Faculty of Letters, Chinese Language and Literature, Kayseri, Türkiye, didem@erciyes.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3828-4622.

⁴ Erciyes University, Faculty of Letters, Chinese Language and Literature, Kayseri, Türkiye, hamzajamel965@gmail.com
Academic title, University Name, Faculty Name, Department Name, City, Country, E posta, ORCID ID: 0000-0002-0485-5546.

Giriş

Mit kelimesi, kökenini Yunanca mythos (mitos) teriminden alır ve Türkçede ‘söylence’ olarak adlandırılır. Bu kavram, tanrılar, kahramanlar, yaratılış ve kıyamet gibi konuları ile dinsel nitelik taşıyan hikayeleri kapsar (Oğuz, 2017, s. 23). Mitoloji ise, Yunancadaki mythos ve logos kelimelerinin birleşiminden türeyen bir terimdir ve Türkçede ‘söylence bilimi’ ya da ‘söylen bilimi’ anlamına gelir (Oğuz, 2017, s. 23).

Mitoloji, kutsal hikayeler bütünü anlamını taşır ve bu anlam Çin mitolojisi için de geçerlidir. Çince’ de mitoloji, shénhuà (神话) terimiyle ifade edilir. Burada shén karakteri tek başına ‘ölümsüz’, ‘doğaüstü’ veya ‘tanrı’ anlamlarını taşırken, huà ise ‘dil’, ‘konuşma’ veya ‘diyalog’ anlamında kullanılmaktadır (Yu, 2006, s. 1435).

Bir bilim dalı olarak mitoloji, verileri bilimsel bir perspektifle analiz eder, araştırır, kategorize eder ve yorumlar. Mitolojiyi derinlemesine anlamının iki temel yolu vardır: birincisi, mitolojinin genel yapısını ele almak, ikincisi ise giderek daha gizemli hale gelen ayrıntılarına odaklanmaktır. Mitler, ele alınan konulara bağlı olarak, kozmogoni, teogoni, antropogoni ve eskatoloji gibi farklı sınıflamalar altında incelenmektedir.

Teogoni, ‘tanrıların doğumu’ anlamına gelir ve evrenin, tanrıların ve kozmik düzenin kökenlerini açıklayan mitolojik anlatıları ifade eder. Bu anlatılar, tanrıların nasıl ortaya çıktığını, aralarındaki hiyerarşiyi ve evrenin düzeninin nasıl kurulduğunu detaylandırır. Teogoniler, bir toplumun dini inançlarını, doğa anlayışını ve toplumsal değerlerini yansıtarak, hem evrenin başlangıcına dair açıklamalar sunar hem de toplumsal normların ve ritüellerin temelini oluşturur (Bayat, 2016, s.15-16; akt Albayrak, 2017, s.954). Yunan mitolojisinde Hesiodos’un Theogonia’sı, Babil mitolojisinde Enuma Eliş ve Çin mitolojisinde Pan Gu’nun hikâyesi, teogonik anlatılara örnek olarak gösterilebilir. Teogoniler, insanlığın evrensel sorularına yanıt ararken, aynı zamanda kültürel kimliği ve tarihsel bilinci şekillendirmekte önemli bir rol oynarlar.

Tanrıları anlatan teogoni mitleri, tarihsel sürecin içinde gelişmekte olan anlatıları içerdiği için ilkel kavimlerde karşımıza çıkmamaktadır. Tanrılar, evrenin nasıl oluştuğunu anlatan kozmogonik mitlerle de bağlantılıdır. Her iki mit türü de evrenin yaratılış sürecini mitsel düşüncenin bir parçası haline getirir ve tanrıların evrenle olan ilişkisi, mitlerin başlıca temalarından biri olarak dikkat çeker. (Bayat, 2007, s. 11-12). Teogoni mitleri, bir yandan tanrıları konu alırken diğer yandan tanrıların kökenine dair araştırmaları da içermekte ve tarihsel bağlamda ele alınmaktadır. Bu özellikleri, teogoni mitlerini halkın ortak mirasına ait

bir anlatıya dönüştürmüştür. Bu nedenle, genellikle yazılı kültürün bir parçası olarak değerlendirilir.

Çin mitolojisinde de teogoni mitleri önemli bir yer tutar. Ancak bu mitlerin odak noktası yalnızca tanrıların varlığı değil, aynı zamanda tanrıların hikayelerinin insanların deneyimlediği doğa olaylarıyla iç içe geçmesidir. Bu hikayelerde kuraklık, sel ve savaş gibi olaylar öne çıkar. Tanrıların doğa olayları üzerinden değerlendirilmesi Çin mitolojisinde sıkça karşılaşılan bir durumdur. Tanrılar ile ilgili mitler, antik dönem Çin toplumunun batıl inançlarına da yer vermektedir. Örneğin bazı tanrıların sürekli yer yüzünde kalmasının kuraklığa neden olduğu düşünülmüştür. Ayrıca, Çin mitolojisindeki tanrıların genellikle insansı özelliklerle tasvir edilmesi dikkat çekici bir unsurdur.

İnayet (2018) mitolojilerin en temel özelliklerinden birini, tanrısallık atfedilen ya da doğrudan tanrı olarak kabul edilen varlıkların eylem ve edimlerinin anlatılması şeklinde tanımlamıştır (s. 41). Nitekim Eliade'ye (2001) göre de mitolojik olarak anlatılan bu öyküler kutsal kabul edilmektedir (s. 11). Daha çok yaratılış ve evrenin dönüşümüne odaklanan bu anlatılar, insanlar tarafından gerçek olarak kabul edilmekte ve içinde buldukları kültürün ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Kültürün bir parçası olan mitler, insanların bir araya gelmesini sağladığı gibi birlik ve beraberlik duygularını da pekiştirmektedir (Oğuz, 2017, s. 24). Mitolojideki karakterler kutsal kabul edildiği için, insanlar eylemlerinde bu anlatılardaki tiplere öykünmektedir. Bu öykünmeler, aynı zamanda ahlaki bir temeli de ifade etmektedir ve böylece insanların ortak bir toplumsal ahlak tesis etmeleri de kolaylaşmaktadır (Eliade, 2001, s. 12).

Çin'in klasik metinlerinde birçok farklı mitolojik karakter karşımıza çıkmaktadır. Bu karakterlerin başında tanrı figürleri gelmektedir. Çin mitolojisinin önde gelen eserlerinden *Shanhaijing*'de (山海经)⁵ 204 mitolojik tanrı örneği bulunmaktadır (Yılmaz, 2012). Birrell (2016), mitolojik hikayelerin geçtiği klasik metinleri iki kategoride sınıflandırmıştır: Birinci grup, farklı işlevlere sahip kadın ve erkek figürleri içeren metinlerdir; ikinci grup ise eril bir yaklaşıma sahip, ilahi işlevler üstlenen figürleri barındıran metinlerden oluşmaktadır. Birinci kategoride yer alan metinler, literatürdeki diğer mitolojik hikayelerle benzerlik gösterirken, ikinci kategorideki metinler mitoloji tarihi açısından yenilikçi unsurlar barındırmaktadır. Birinci gruptaki figürler genellikle yaratıcı karakterlerden oluşurken, ikinci gruptaki eserler klasik Çin mitolojisinin temel kaynaklarını oluşturmaktadır. Çağdaş dönemdeki Çin mitolojisi

⁵ Dağlar ve Denizler Klasığı olarak da Türkçeleştirebileceğimiz eser, coğrafya, mitoloji, tarih, zooloji, botanik ve tıp gibi pek çok alanı kapsayan ansiklopedik bir yapıya sahiptir. 4000 yıllık Çin tarihine ait mitolojik ve efsanevi hikâyelerle, antik Çin'in doğa ve toplum anlayışını yansıtan bir kültür hazinesidir (Yılmaz, 2012, s. 19).

araştırmaları, bu iki geleneksel kategorinin dışında kalan eserlerin incelenmesine odaklanmıştır. Günüümüzde çalışmaların daha az bilinen mitolojik figürlere yöneldiği gözlemlenmektedir. Bu eğilim, hem az işlenmiş mitolojik karakterlerin varlığı hem de mitolojik tanrıların sayısının fazlalığından kaynaklanmaktadır. Tanrılar evreni ile doğa evreni arasındaki ayırım, tanrılar evreninin belirleyici bir role sahip olması, mitolojik karakterlerin önemini daha da artırmaktadır (Birrell, 2016, s. 37-38).

Çinlilerin günüümüzdeki yaşam ve inanış biçimini etkileyen bu mitolojik hikâye ve karakterler, Çin'in sosyolojik ve tarihsel açıdan anlaşılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Panteon, bir dinin veya mitolojinin tüm tanrılarını kapsayan bir bütünlüğü ve birliği ifade eder. Ancak, Çin mitolojisi incelendiğinde sabit ve değişmez bir panteonun varlığından söz etmek mümkün değildir. Çin mitolojisindeki figürler şu şekilde sıralanabilir: Nü Wa (女媧) ve Fu Xi (伏羲), Yan Di (炎帝), Huang Di (黄帝), Shao Hao (少昊), Zhuan Xu (颛顼), Di Ku (帝喾) ve yarı tanrı ideal hükümdarlar Yao (尧), Shun (舜), Zhu Rong (祝融), Tai Hao (太昊) (Birrell, 2016, s. 18-19).

Bu alışmada, Çin mitolojisindeki Teogoni mitleri, mitolojik yorumlama yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Mitolojik yorumlama yöntemi, mitlerin barındırdığı semboller, anlatılar ve karakterler üzerinden bir toplumun inançlarını, değerlerini ve dünya görüşünü anlamayı amaçlar. Bu çerçevede, çalışmada mitlerde yer alan tanrısal figürlerin insani özellikleri ve doğa olaylarıyla kurdukları ilişkiler incelenmiştir (Lévi-Strauss, 1955). Çin mitolojisinde tanrıların insan biçiminde tasvir edilmesi, bu anlatıların sosyolojik ve insani bağlamını anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Benzer şekilde, doğa olaylarının mitler üzerinden tanrısal açıklamalara bağlanması, mitlerin hem işlevsel hem de kültürel boyutlarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, teogoni mitlerinin yalnızca dini bir anlatı değeril, aynı zamanda Çin'in toplumsal yapısı ve kültürel kimliği hakkında fikir veren güçlü bir kültürel yapı olduğu savunulmuştur.

Bu çalışmada incelenecek mitolojik karakterler, San Huang Wu Di (三皇五帝)⁶ içinde yer alan tanrılarla sınırlandırılmıştır. Farklı dönemlerde yazılmış Çin klasiklerinde San Huang Wu Di'yi oluşturan mitolojik karakterlerin değeriklik gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu makale kapsamında, teogoni mitlerinin özelliklerine en uygun olduğu düşünölen San Huang tanrıları

⁶ Çin'in resmi hanedanlık tarih kayıtlarından *Shiji*'ye göre Çin tarihi, Wu Di dönemiyle başlar. Eserin Wu Di Ben Ji (五帝本纪) isimli bölümünde, imparatorlar Huang Di, Zhuan Xu, Di Ku, Yao ve Shun olarak sıralanmıştır. M.Ö. 26. yüzyıl ile M.Ö. 21. yüzyıl başları arasındaki bu dönem efsanevi bir nitelik taşımaktadır (Türker, 2013, s. 7).

olarak Nü Wa, Fu Xi ve Yan Di; Wu Di tanrıları olarak ise Huang Di, Zhuan Xu, Di Ku, Yao ve Shun seçilmiştir.

San Huang

San Huang, Çin mitolojisinin ilk dönemlerinde medeniyetin temellerini atmak için gerekli bilgi ve düzeni sağlayan liderler olarak görülmektedir. Onlar, yalnızca insanlık tarihinin başlangıcını temsil etmekle kalmaz, aynı zamanda ahlaki değerlerin ve erdemli liderlik anlayışının sembolü olarak da kabul edilir. Çin'deki tarih yazımında, San Huang dönemi, 'cennetin insana rehberlik ettiği' efsanevi bir çağ olarak nitelendirilir ve hem mitolojik hem de kültürel açıdan derin bir öneme sahiptir.

Nü Wa

Çin mitolojisinde, dünyanın ve canlıların yaratılışıyla ilgili birçok mit mevcuttur. Bu mitlerden biri, yaratıcı tanrıça Nü Wa'ya dair farklı anlatımlarla Çin kaynaklarında yer almaktadır. Eski Çin yazılı belgelerinde, Pan Gu'nun (盘古) dünyayı yaratmasından sonra tanrıça Nü Wa'nın tüm canlıları yarattığına ilişkin bir mit bulunur. Wang (2003) hikâyeyi şu şekilde aktarılır:

Denilir ki: Halk arasında gökyüzü ve yerin yaratılıp ayrıldığı dönemde henüz insanlar yoktu. Nü Wa, sarı toprağı yoğurarak insanları yarattı. Ancak bu iş çok zahmetliydi ve gücü tüm insanları yaratmaya yetmiyordu. Bunun üzerine bir ipi çamura daldırıp savurarak insanları meydana getirdi. Bu nedenle, zengin ve soylu olanlar sarı topraktan; fakir, düşük statüde ve sıradan olanlar ise ipten yapılan insanlardır (s. 99).

Nü Wa'nın insanları yaratma miti, yalnızca insanın kökenine dair bir anlatı değil, aynı zamanda toplumsal hiyerarşi ve doğa ile insan arasındaki ilişkinin temellerini açıklayan bir alegoridir. Sarı topraktan yoğrularak elleriyle şekillendirdiği insanlar, bireysel emeğin ve özverinin bir sembolü olarak zenginlik ve soyluluğu temsil ederken, çamurdan iplerle savrulmuş insanlar ise sıradanlığın ve mütevazı bir yaşamın temsili olmuştur. Bu ayrım, mitolojik bağlamda, toplumun sosyal yapısını ve sınıf farklılıklarını doğal bir düzenin parçası olarak yorumlamaya hizmet eder. Nü Wa'nın hem yaratıcı hem de düzenleyici bir figür olarak ortaya çıkması, Çin mitolojisinde sadece insanın değil, evrenin düzenlenmesinde de onun merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. Bu paragraf, mitin sosyal ve kozmolojik boyutlarını vurgularken, Nü Wa'nın hikâyesini daha geniş bir bağlama oturtmayı amaçlar.

⁷ Çin'in evrenin yaratılış mitlerinin merkezi figürüdür. İlk insan olarak kabul edilen Pan Gu'nun kaostan (bir yumurtadan) çıktığı söylenir; iki boynuzlu, iki dişli ve kıllı bir vücutlu tasvir edilir. Bazı anlatılarda ona, gökyüzünü ve yeryüzünü ayırma, güneşi, ayı, yıldızları ve gezegenleri yerleştirme ve dört denizi bölme gibi görevler atfedilir. O, vadileri oyup dağları üst üste koyarak dünyayı şekillendirmiştir. Tüm bunları, tüm varlıklarda kaçınılmaz bir ikilik ilkesi olan yin-yang bilgisinden yararlanarak gerçekleştirmiştir (Campbell, 2015, s. 68).

Nü Wa, insanları yarattıktan sonra neslin devamını sağlamak amacıyla tanrılara tapınaklarda dua ederek evliliklerin aracısı olmuş ve bu vesileyle evlilik kurumunu oluşturmuştur. Shang ve Zhou Hanedanlıkları döneminden itibaren halk arasında gelişen atalara tapınma, toplum tanrısına tapınma ve evlilik tanrısına tapınma ritüelleriyle paralel olarak, yöneticiler de Bahar Ortası Festivalleri'ni teşvik etmişlerdir. Bu festivaller hem nüfus artışını hem de tarımsal ürünlerin bereketini desteklemeyi amaçlamıştır. Nü Wa, ilk ana tanrıça ve evlilik tanrıçası olarak hem devlet hem de halk düzeyinde sürekli olarak tapınılan bir figür olmuştur (Li, 2002, s. 77).

Nü Wa, Çin mitolojisinde yalnızca bir yaratıcı tanrıça değil, aynı zamanda bozulan kozmik düzeni onaran ve insanlığın varlığını devam ettirebilmesi için dünyayı yeniden şekillendiren bir figür olarak karşımıza çıkar. Bu olay Batı Han Hanedanlığı'nın ünlü düşünürü Liu An (刘安) tarafından yazılmış felsefi bir eser olan *Huainanzi* (淮南子)'da şu şekilde geçmektedir:

Eski zamanlarda, gökyüzünü destekleyen dört sütun yıkılmış ve dokuz bölge parçalanmıştı. Gökyüzünü tam olarak örtmüyor, yeryüzü ise tüm varlıkları taşıyamıyordu. Ateş sürekli olarak yanıyor, sular durmaksızın akıyordu. Vahşi hayvanlar insanlara saldırıyor, yırtıcı kuşlar yaşlıları ve zayıfları avlıyordu. Bunun üzerine Nü Wa, beş renkli taşları eriterek gökyüzündeki boşlukları onardı ve dev bir kaplumbağanın ayaklarını keserek dört sütunu yeniden dikti. Kara ejderhayı öldürerek bölgeyi kurtardı ve taşkın suları durdurmak için saz külü yığı. Böylece gökyüzü onarıldı, dört sütun sağlaştırıldı, taşkın sular çekildi, bölge düzlendi, zararlı yaratıklar yok oldu ve insanlar yeniden huzur içinde yaşamaya başladı (Huainanzi).

Nü Wa'nın insanlara ve doğaya kazandırdığı düzenden sonra, onun sonuna dair farklı anlatılar mevcuttur. Bu anlatılardan biri *Shanhaijing*'de şu şekilde geçmektedir: “On tanrının olduğu söylenir ve bunlara ‘Nü Wa’nın Bağırsakları’ adı verilmiştir. Bu bağırsaklar tanrılara dönüşmüş ve Li Guang adı verilen geniş bir düzlükte yerleşmişlerdir. Orada yolları kapatıp yaşamışlardır” (Yang M. , 2010, s. 288). Nü Wa'nın sonuna dair bu farklı anlatılar, onun yalnızca bir yaratıcı değil, aynı zamanda kendini insanlık uğruna feda eden koruyucu bir figür olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Fu Xi

Çin mitolojisinin en eski figürlerinden biri olan Fu Xi, yalnızca bir hükümdar değil, aynı zamanda insanlığa düzen getiren bir bilge olarak kabul edilir. Onun doğumu, yeni bir düzenin başlangıcını simgeler ve medeniyetin temelleriyle ilişkilendirilir. Mitlere göre, uzak kuzeybatıda Hua Xu (华胥) adında bir kabile bulunmaktadır. Bu kabilenin yaşadığı bölge, yeryüzündeki cenneti andıran bir yer olarak tasvir edilir. Yöneticisi olmayan bu kabile, tamamen kendi doğal düzeni içinde huzurla yaşamaktadır. Halkı, uzun ömürlülüğüyle tanınır ve ölümden korkmaz, çünkü yaşam ile ölüm arasındaki farkı bilmezler.

Bir gün bu kabileye mensup Hua Xu adında bir kız, Leize adlı bölgeye doğru yolculuğa çıkar. Yolculuğu sırasında bir devin ayak izlerine rastlar ve bu izleri takip eder. Kısa bir süre sonra, doğaüstü bir şekilde hamile kalır ve bir erkek çocuk dünyaya getirir. Bu çocuğa Fu Xi adı verilir. Fu Xi yarı insan yarı hayvan özellikleri taşımaktadır. Babasından gelen güçle gök merdivenine tırmanacak kadar kuvvetlidir (Chen, 2015, s. 53).

Çin mitolojisinde tanrıların doğumu genellikle doğaüstü olaylarla ilişkilendirilir. Bu tanrıların dünyaya gelişi mucizevi bir şekilde gerçekleşir ve anneleri genellikle bakire olarak tasvir edilir. Bu durum, Çin mitolojisindeki doğum anlatılarında sıkça görülen bir unsurdur. Konuyla ilgili olarak Birrell (2016) şu yorumu yapar: “Bakire olarak doğum yapan kadınların çocukları genellikle erkektir. Bu mitlerin yazıya geçirildiği dönemde ataerkil bir kültürün hakimiyetinin olması muhtemeldir, çünkü bu mitler antik sözlü gelenekler aracılığıyla aktarılmıştır” (s. 40).

Mitlerin oluştuğu ve yazıya geçirildiği dönemdeki toplumsal yapıların bu tür anlatılara şekil verdiği açıktır. Erkek çocukların doğumu üzerinden soyun devamının ön planda tutulması, ataerkil düzenin bir yansıması olarak görülebilir. Dolayısıyla, bu mitler yalnızca dini ya da kültürel anlatılar olarak değil, aynı zamanda dönemin toplumsal normların ve değerlerin bir ifadesi olarak da yorumlanabilir.

Fu Xi, hükümdar olarak tam 115 yıl boyunca hüküm sürmüştür. Klasiklerde Fu Xi'ye ilişkin farklı anlatılar bulunmaktadır. Bazı anlatılara göre Fu Xi, aslında Shensi bölgesindeki bir kabilenin lideridir. Ancak, mitolojik literatürde genel kabul gören anlatılarda Fu Xi, Çin mitolojisinde yeni bir çağı başlatan, dönüştürücü figür olarak tanımlanır. Mitlere göre, Fu Xi'nin döneminden önce Çinliler hayvanlar gibi ilkel bir yaşam sürmekteydi. Fu Xi, insanlara daha medeni bir yaşam biçimini öğreten bir kahraman olarak öne çıkar. Örneğin, Fu Xi'den önce çocuklar yalnızca annelerini tanıyor, ancak babalarının kim olduğunu bilmiyordu. Bu durum, o dönemde toplumsal yapının anaerkil bir düzene dayandığını göstermektedir. Ayrıca, insanlar yeme-içme alışkanlıkları konusunda oldukça ilkel bir yaşam sürdürmekte, yiyeceklerini pişirmeyi bile bilmemekteydi. Fu Xi, insanları bu tür ilkel alışkanlıklardan kurtararak onlara daha gelişmiş ve düzenli bir yaşamın kapılarını açan bir lider ve öğretici olarak kabul edilir (Mackenzie, 1996, s. 230-231). Bu alıntıdan o dönemde insanların anaerkil düzende yaşadığı anlaşılmaktadır.

Fu Xi, insanlara sadece medeniyetin temellerini öğretmekle kalmamış, aynı zamanda çizgilerden oluşan figürlerin anlamlarını da açıklamıştır. Bu figürler, sekiz farklı değişkenden

oluşan ve Bagua (八卦) adı verilen simgelerdir. Bagua, evrenin temel unsurlarını ve doğadaki güçleri temsil eder. *Fengsutongyi* adlı eserde bu olay şu şekilde aktarılır:

Eski zamanlarda, Fu Xi dünyayı yönetirken, yukarıya bakarak gökyüzündeki işaretleri gözlemledi, aşağıya bakarak yeryüzündeki kuralları inceledi. İlk kez Bagua'yı yaratarak ilahi güçlerin erdemini ve tüm varlıkların doğasını anlamayı sağladı. Ayrıca ipleri düğümleyerek ağlar yaptı, bu sayede avcılığı ve balıkçılığı mümkün kıldı. Fu Xi'nin ardından Shen Nong geldi (Ying).

Bagua'daki her bir değişken, belirli bir doğa unsurunu simgeler. Bu unsurlar şu şekilde sıralanabilir: (1) gökyüzü; (2) göller ve bataklıklar; (3) ateş, yıldırım ve güneş; (4) gök gürültüsü; (5) rüzgâr ve orman; (6) yağmur, nehir, kaynak, bulut ve aydaki sular; (7) tepe; (8) toprak. Fu Xi'nin bu figürlere dair bilgileri, sadece doğayı anlamak için değil, aynı zamanda insan ve evren arasındaki ilişkiyi kavramak için de önemli bir rehber olmuştur (Mackenzie, 1996, s. 230).

Sonuç olarak, mitolojik karakterler olan tanrılar, evrene düzen getiren merkezi figürler olarak değerlendirilmektedir. Bu tanrılar, sadece insan yaşamını şekillendirmekle kalmamış, aynı zamanda doğanın düzenini sağlama görevini de üstlenmişlerdir. Mitolojik anlatılar, mevsim döngüleri, doğanın iç dengesinin kurulması ve kozmik düzenin sürdürülmesi gibi olayları tanrıların müdahalesine dayandırarak açıklar. Bu durum, antik toplumların doğayı anlama ve açıklama çabalarının bir yansımasıdır. Mevsim döngüleri ve doğanın işleyişi, tanrıların göksel ve yeryüzü güçleriyle ilişkilendirilmiş ve mitolojik hikayeler aracılığıyla açıklanmıştır. Bu anlatılar hem doğanın işleyişine duyulan hayranlığı hem de insanın evrenle olan bağlantısını ifade eden sembolik birer temsil olarak öne çıkar.

Yan Di

Yan Di, Çinliler için hem tarihi hem de mitolojik açıdan önemli bir figürdür. Genellikle güneyin, yaz mevsiminin ve ateş elementinin tanrısı olarak anılan Yan Di, Çin kültüründe tarım ve tıp alanlarında insanlığa yaptığı katkılarla özel bir yere sahiptir. Onun doğumu, soy ağacı, gerçekleştirdiği eylemler ve ailesine dair anlatılar, Çin mitolojisinin teogoni mitlerinde derin anlamlar taşır. Mitolojik anlatılarda, Yan Di'nin kökeni ve rolleri, Çin toplumunun tarihsel, kültürel ve dini dokusunun bir yansıması olarak kabul edilir.

Çinliler, kökenlerini Yan Di ve Huang Di'ye dayandırmaktadır. Sima Qian, *Shiji* adlı eserinde Çin tarihini 'Beş İmparator' bölümü ile başlatmıştır. Ancak bu bölümde Yan Di, Wu Di arasında geçmemektedir. Bunun yanı sıra San Huang olarak adlandırılan tanrılara dair anlatılar da *Shiji*'de bölüm olarak karşımıza çıkmamaktadır. Tang Hanedanlığı tarihçilerinden Sima Zhen, bu eksikliği fark ederek *Shiji Suoyin* (史记索隐) adlı eserine San Huang Ben Ji bölümünü

ekleyerek Yan Di hakkında ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur. Bu eser, Sima Qian'ın *Shiji*'sine yapılan bir şerh ve yorum niteliğinde olup, eksik veya tartışmalı görülen kısımları tamamlamayı amaçlamaktadır. Sima Zhen, Yan Di'nin mitolojik, kültürel ve tarihsel özelliklerine detaylı şekilde değinerek, bu figürün Çin medeniyetindeki önemini vurgulamıştır.

Yan Di, Shen Nong olarak da bilinir ve Jiang (姜) soyundan gelir. Annesinin adı Nü Deng'dir (女登) ve o, Nü Wa (有媧氏) kabilesine mensup bir kadındır. Nü Deng, Shao Dian'ın (少典) eşlerinden biridir. İlahi bir ejderhanın dokunuşuyla hamile kalır ve Yan Di'yi doğurur. Yan Di, insan bedeni ve boğa başına sahiptir. Jiang Nehri (姜水) kıyısında büyüdüğü için Jiang soyadını almıştır. Ateş elementiyle bağlantılı bir tanrı olduğundan, ona Yan Di (Ateş İmparatoru) denmiştir. Ateşi temsilen unvanlar oluşturmuştur. Yan Di, ağacı kesip saban yapmış ve ağaçtan kürek üreterek insanlara tarım araçlarını öğretti. Bu nedenle tarımın öğreticisi olarak Shen Nong (İlahi Çiftçi) unvanını aldı. İnsanlara ekip biçmeyi öğretmiştir, bu nedenle onun dönemine 'tarımın başlangıcı' denmiştir. Ayrıca, bitkileri ve otları inceleyerek tıbbi özelliklerini keşfetmiş ve ilaç yapımını başlatmıştır. Bunun için binlerce otu tadarken, otlar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Yan Di, ayrıca beş telli bir lir (瑟) icat etmiş ve insanlara güneşin tepe noktasında (öğle vakti) pazar kurmayı, ticaret yapmayı ve sonra geri evlerine dönmeyi öğreterek her bireyin ihtiyacını karşılamasını sağlamıştır. Bagua'yı genişleterek 64 heksagrama dönüştürmüştür. İlk başkentini Chen (陈) şehrinde kurmuş, daha sonra Qu Fu'ya (曲阜) yerleşmiştir (Shiji Suoyin).

Yan Di'nin kökeni, Shao Dian (少典) adlı eski bir kabileye dayandırılmaktadır. Shao Dian, Çin'in Orta Düzlekler bölgesinde yaşamış ve soyunu efsanevi Üç İmparator'dan biri olan Fu Xi ve Nü Wa çiftine dayandırmıştır. Fu Xi Tapınağı Yazıtı'nda Shao Dian'ın Fu Xi'ye tapınmak amacıyla Zhuan Xu bölgesine göç ettiği belirtilmiştir. Bu bağlamda Yan Di, kutsal bir soyun devamı olarak dünyaya gelmiş ve doğuştan gelen tanrısallığı, onun mitolojik anlatılarda öne çıkan bir figür olmasını sağlamıştır. Ayrıca Yan Di'nin, Shao Dian'ın oğullarından biri olarak doğduğu ve Huang Di'nin üvey kardeşi olduğu ifade edilmektedir (Shanxi Sheng Difang Zhi Bangongshi). Bu ilişki, Çin mitolojisinin en büyük anlatılarından biri olan Yan Di ve Huang Di arasındaki savaşa zemin hazırlamıştır.

Yan Di'nin doğumu, doğaüstü olaylarla bezeli mitolojik bir anlatıya sahiptir. Annesi Nü Deng'in ilahi bir ejderha tarafından dokunulması sonucu hamile kaldığı ve Yan Di'yi dünyaya getirdiği anlatılmaktadır. Doğumu sırasında çevresinde dokuz kuyu belirir. Bu kuyuların birbirine bağlı bir sistem içerisinde aktığı ve tanrısal bir düzeni temsil ettiği düşünülür. Bu

motif, onun yalnızca bir lider değil, aynı zamanda doğayla uyum içinde olan kutsal bir varlık olduğunu vurgular. Bu doğaüstü kökenler, Yan Di'nin insanlık için bir kurtarıcı ve rehber figür olarak konumlanmasını sağlamıştır.

Yan Di'nin mitolojik anlatılarda en çok öne çıkan özelliklerinden biri tarımı ve ilaçları keşfetmiş olmasıdır. İnsanların tarım ve doğayla uyumlu bir yaşam sürdürebilmeleri için gerekli olan bilgileri edinmelerine öncülük etmiş, bu bağlamda hem doğayı hem de insanlığı dönüştürmüştür. Anlatılara göre, insanların o dönemde zararlı ya da zehirli bitkileri tanımadıkları için sık sık sağlık sorunları yaşadıkları bir dönemde Yan Di, bu bitkileri incelemiş, şifalı otlar ve ilaçlar geliştirmiştir (Chen, 2015, s. 65). Cesurca bu ilaçları kendi üzerinde deneyerek, etkili ve güvenilir çözümler bulmuştur. Efsanelere göre, Yan Di vücudu saydam olduğu için ilaçların etkilerini doğrudan gözlemleyebilmiştir. Bu özverili çalışmalar, onun hem tarımın hem de tıp biliminin öncüsü olarak anılmasını sağlamıştır. Yan Di'nin bu katkıları, insanlığın yaşam kalitesini artırmış ve ona derin bir saygı duyulmasına neden olmuştur (Yang, Wang, & Wang, 2003, s. 453).

Okay (1985), Yan Di'nin güneş tanrısı olarak da anıldığını öne sürmektedir (s. 163-164). Çin toplumunun tarihsel olarak tarıma dayalı bir yaşam sürdüğü göz önüne alındığında, güneşin tarım için taşıdığı hayati önem, Yan Di'nin bu şekilde tasvir edilmesine zemin hazırlamıştır. Güneşin tarım üzerindeki belirleyici rolü nedeniyle Yan Di, bitkilerin büyümesini sağlayan, tarımı koruyan ve destekleyen bir figür olarak görülmüştür. Bu yönüyle o, iyiliğin ve yaşamın sembolü olarak kabul edilmiş, aynı zamanda kötülüğü defetme gücüne sahip bir tanrı olarak tasvir edilmiştir.

Yan Di'nin ailesine ilişkin mitolojik anlatılar da oldukça zengindir. *Shanhaijing*'de, Yan Di'nin kızı Nü Wa'nın (女娃) Doğu Denizi'nde boğulmasının ardından ruhunun huzur bulmadığı ve denizi doldurmak için taş ve ağaç taşıyarak mücadele ettiği aktarılır (Yılmaz, 2018, s. 21). Bu hikâyeye, insanın doğaya karşı verdiği mücadeleyi ve azmini sembolize etmektedir. Yan Di'nin diğer bir kızı olan Yao Ji, ölümünden sonra aşkı temsil eden efsanevi bir ota dönüşürken, onun soyundan gelen Chi You ve Zhu Rong gibi figürler de Çin mitolojisinin önemli kahramanları arasında yer alır. Chi You, savaş tanrısı olarak anılırken, Zhu Rong ise ateşin ve güneyin tanrısı olarak tasvir edilmiştir (Yang, An, & Turner, 2005, s. 226).

Yan Di'nin ölümü, yalnızca bireysel bir kayıp olarak değil, aynı zamanda toplumsal düzen üzerinde büyük etkiler yaratmış bir olay olarak değerlendirilir. Onun ölümünden sonra toplumda ahlaki değerlerin zayıfladığı, kaosun baş gösterdiği ve savaşların patlak verdiği

anlatılır. Bu çatışmalar sırasında tarım alanları büyük zarar görmüş ve insanların temel geçim kaynakları tehlikeye girdiği belirtilir. Bu karmaşayı sona erdiren ve düzeni yeniden sağlayan figür, Huang Di olmuştur. Yan Di ve Huang Di, Çin mitolojisinde kaostan düzene geçişin sembolleri olarak kabul edilmektedir (Chen, 2015, s. 70).

Yan Di, Çin mitolojisinde ve sosyo-kültürel yapısında merkezi bir figürdür. Teogoni mitlerindeki yeri, onun hem bir tanrı hem de kültür kahramanı olarak görülmesini sağlamıştır. Tarım, tıp ve sosyal düzen üzerindeki katkıları, onun Çin uygarlığının temel taşlarından biri olarak kabul edilmesine yol açmıştır. Yan Di'nin hikayesi, yalnızca mitolojik bir anlatı değil, aynı zamanda Çin kültürünün kökenlerini anlamak için bir anahtar niteliğindedir. Onun doğaya, topluma ve insana dair katkıları, mitolojik ve tarihsel bir figür olarak sürekliliğini ve etkisini sürdürmesini sağlamıştır.

Wu Di

Wu Di, Çin mitolojisi ve erken tarihi anlatılarında, bilgelikleri, medeniyetin temellerini atan liderlikleri ve insanlığa kazandırdıkları değerlerle tanınan beş efsanevi hükümdar tanrıdır. Onlar, kaostan düzen yaratan, insanlığa tarımı, tıbbi bilgileri, toplumsal düzeni ve ahlaki değerleri öğreten figürler olarak tasvir edilir. Bu liderler, Çin kültüründe ideal yöneticilerin prototipi olarak kabul edilir ve tarihsel, kozmolojik ve dini bağlamlarda önemli bir yere sahiptir.

Beş Gezegen (五星), beş elementle ilişkilendirilir ve her birinin bir yönü, bir hükümdarı, bir yardımcı tanrısı ve bir kozmik düzeni temsil eder. Doğuda, ahşap elementi ile ilişkilendirilen Fu Xi hüküm sürer ve yardımcısı Gou Mang (句芒) baharı düzenler. Doğunun gezegeni Sui Xing (岁星, Jüpiter), hayvanı Mavi Ejderha (苍龙), müzik notası Jue (角), günleri ise Jia (甲) ve Yi (乙)'dir. Güneyde, ateş elementi ile ilişkilendirilen Yan Di hüküm sürer ve yardımcısı Zhu Ming (朱明) yazı düzenler. Güneyin gezegeni Yinghuo'dur (荧惑, Mars), hayvanı Kızıl Kuş (朱鸟), müzik notası Zheng (徵), günleri Bing (丙) ve Ding (丁)'dir. Merkezde, toprak elementiyle bağlantılı Huang Di hüküm sürer ve yardımcısı Hou Tu (后土) dört yönü düzenler. Merkezin gezegeni Zhenxing'dir (镇星, Satürn), hayvanı Sarı Ejderha (黄龙), müzik notası Gong (宫), günleri Wu (戊) ve Ji (己)'dir. Batıda, metal elementi ile ilişkilendirilen Shao Hao hüküm sürer ve Ru Shou (蓐收) sonbaharı düzenler. Batının gezegeni Tai Bai'dir (太白, Venüs), hayvanı Beyaz Kaplan (白虎), müzik notası Shang (商), günleri Geng (庚) ve Xin (辛)'dir. Kuzeyde, su elementiyle bağlantılı Zhuan Xu hüküm sürer ve Xuan Ming (玄冥) kışı düzenler. Kuzeyin gezegeni Chenxing'dir (辰星, Merkür), hayvanı Kara Kaplumbağa (玄武), müzik notası Yu (羽), günleri Ren (壬) ve Gui (癸)'dir. (Huainanzi)

Bu tanrılar, doğa güçlerini ve mevsimleri denetleyerek, insanlık için düzenli bir çevre ve uyumlu bir yaşam alanı yaratmayı amaçlayan bir yönetim sistemi kurmuştur. Her biri, evrenin belirli bir yönünü ve işlevini simgeler, böylece kaostan düzenin doğmasına katkı sağlar.

Shiji'nin ilk bölümü Wu Di Ben Ji'nin sonunda Sima Qian, Wu Di'nin tarihsel ve mitolojik önemine dair görüşlerini ifade eder. Bu imparatorların hikâyelerinin antik Çin kültüründe ve tarih yazımında ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu vurgular. Ancak bu hikâyelerin

kökenine inmek ve doğru bir biçimde aktarmak için karşılaşılan zorluklara da dikkat çeker. Öncelikle, Sima Qian'ın belirttiği gibi, Wu Di'nin tarihi, *Shangshu*'da (尚书) yalnızca Yao'dan itibaren kayıt altına alınmıştır. Huang Di gibi daha eski figürlere dair anlatılar ise çok sayıda kaynaktan gelmekte ve genellikle dil bakımından eksik veya karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu durum, hikâyelerin zarif ve açık bir biçimde aktarılmasını zorlaştırır. Dahası, Konfüçyüs'ün, Zai Yu'ya (宰予) Beş İmparator'un erdemleri ve soy ilişkileri hakkında bilgi verdiği bilirse de, bu bilgiler Konfüçyüsçü bilginler tarafından yeterince yaygınlaştırılmamıştır. Bu da Beş İmparator'a dair bilgilerin sınırlı ve yer yer eksik kalmasına yol açmıştır. Sima Qian, kendi gözlemlerini ve araştırmalarını bu eksiklikleri gidermek için bir araç olarak kullanmıştır. Çin'in farklı bölgelerine yaptığı seyahatlerle Huang Di, Yao ve Shun gibi figürlere dair yerel anlatıları toplamış, bu hikâyelerdeki çeşitliliği ve uyumu incelemiştir. Farklı bölgelerdeki geleneklerin birbirinden ayrıldığı, ancak eski metinlerle bağlantılı olduğu sonucuna varmıştır. *Chunqiu* (春秋) ve *Guoyu* (国语) gibi metinler, Beş İmparator'un erdemlerini ve soylarını açıklayan değerli bilgiler içerse de, bu metinlerin derinlemesine bir incelemeye tabi tutulması gerektiğini vurgulamıştır. Sima Qian, bu anlatılarda eksik olan unsurların zamanla kaybolmuş olabileceğini, ancak diğer kaynaklarda parçalar halinde ortaya çıkabileceğini belirtmiştir. Bu nedenle, hikâyeleri tam anlamıyla kavrayabilmek için yalnızca yüzeysel bir anlayış yeterli değildir; derin bir öğrenme ve düşünme süreci gereklidir. Sima Qian, kendi çabasıyla bu anlatıları bir araya getirmiş, en zarif ve anlamlı ifadeleri seçerek *Shiji*'nin başlangıcına eklemiştir. Bu, yalnızca tarihi bir derleme değil, aynı zamanda eski Çin'in ahlaki ve kültürel değerlerinin yüceltilmesidir.

Bu yorum, Sima Qian'ın tarih yazımına dair titizliğini ve Çin'in kadim liderlik anlayışını nasıl ele aldığını göstermektedir. Beş İmparator'un hikâyeleri, yalnızca mitolojik figürler olarak değil, aynı zamanda halkın kültürel belleğini ve ahlaki değerlerini şekillendiren semboller olarak öne çıkar.

Huang Di

Wu Di'nin ilk hükümdarı Huang Di'dir. *Shiji*'nin Wu Di bölümünde Huang Di şu şekilde tanıtılır: “Huang Di, Shao Dian'in oğluydu, soyadı Gong Sun, adı ise Xuan Yuan'dı. Doğduğunda olağanüstü bir ruha sahipti. Henüz bebekken konuşabiliyordu, çocukken düzenli ve dengeliydi, büyüdüğünde ise çalışkan ve hassastı, yetişkin olduğunda ise zeki ve bilgeydi” (Xu, 2004, s. 1).

Huang Di'nin doğumu, olağanüstü olaylarla ilişkilendirilmiştir. Annesi Fu Bao, bir gün dışarıda gezerken aniden yıldırım çarpması sonucu hamile kalmıştır. Olay sırasında gece yarısı olmasına rağmen şimşekler gökyüzünü aydınlatmıştır. Bu doğaüstü olayın ardından Fu Bao, 25 ay sonra Huang Di'yi dünyaya getirmiştir. Huang Di'nin doğumunda gök gürültüsünün yer alması, onun yağmur ve gök tanrısı olarak anılmasına neden olmuştur. Doğan doğmaz konuşmaya başlaması, onun olağanüstü zekâsını ve liderlik yeteneğini simgeler. Bu özellikler, onun mitolojide ilahi bir figür ve halkının rehberi olarak kabul edilmesini sağlamıştır (Mackenzie, 1996, s. 232).

Huang Di ile Yan Di arasındaki savaş, Çin mitolojisinin en dikkat çekici anlatılarından biridir. Bu savaş *Shiji*'de şu şekilde aktarılır:

Huang Di döneminde, Yan Di güç olarak zayıflamıştı. Feodal beyler birbirlerine saldırıyor ve halkı eziyorlardı, ancak Yan Di bu durumu bastıramıyordu. Bunun üzerine Huang Di, silah kullanmayı öğrenerek kendisine boyun eğmeyenleri bastırdı. Feodal beyler ona bağlılık göstererek destek sundular. Ancak Chi You en zalim olanıydı ve kimse ona karşı koyamıyordu. Yan Di, feodal beyleri işgal etmeye kalkışınca, beyler Huang Di'ye sığındılar. Bunun üzerine Huang Di erdemini geliştirdi, ordularını güçlendirdi, beş elementi düzenledi, beş tür tahılın tarımını öğretti, halkı yönetti ve dört bir yanda düzeni sağladı. Ayılar, leoparlar, kaplanlar gibi hayvanları eğitti ve Yan Di ile Banquan düzlüklerinde savaştı. Üç büyük savaşın ardından galip geldi. Chi You ise isyan çıkardı ve İmparator'un emirlerine uymadı. Bunun üzerine Huang Di, feodal beylerden bir ordu topladı ve Chi You ile Zhuolu düzlüklerinde savaştı. Sonunda Chi You'yu yakalayıp öldürdü. Feodal beyler, Huang Di'yi imparator olarak tanıdı ve Yan Di yerine Huang Di dönemi başladı. Huang Di, itaat etmeyenleri bastırdı, düzen sağlayanları serbest bıraktı. Dağları aşarak yollar açtı ve huzurlu bir yaşam süremedi (Xu, 2004, s. 1).

Bu anlatıda görüldüğü gibi, mitolojik karakterler arasındaki savaşlarda, doğanın gücü olarak kabul edilen ateş ve gök gürültüsü gibi unsurlar kullanılmıştır. Bu unsurlar, sadece doğanın fiziksel kuvvetleri olarak değil, aynı zamanda mitolojik düzeyde tanrıların ve kahramanların sahip olduğu güçler olarak da karşımıza çıkmaktadır. Ateş, Yan Di'nin gücünü simgelerken, gök gürültüsü Huang Di'nin gücünü temsil etmektedir. Bu doğa olayları, mitolojinin anlatılarına aktarılarak, doğanın kendisinin bir tür tanrısal güç haline gelmesine olanak tanımaktadır. Doğal güçlerin bu şekilde mitolojik karakterlerle özdeşleştirilmesi, mitolojinin insan ve doğa arasındaki ilişkiyi nasıl betimlediğini ve doğanın insanlık için şekillendirici bir rol oynadığını gözler önüne sermektedir.

Yukarıdaki anlatının aksine Xiaotong Fei'e göre, Yan Di ve Huang Di aslında kardeşler ve her ikisi de Shao-Dian'de doğmuşlardır. Ancak, bu iki kardeş farklı bölgelerde büyüüp farklı isimler almışlardır. Yan Di, Jiang Nehri'nden dolayı Jiang soyadını alırken, Huang Di ise Ji Nehri'nden dolayı Ji soyadını almıştır. Bu iki kardeş, farklı karakteristiklerle anılmakta olup, Huang Di genellikle ejderha ve göklerle ilişkilendirilirken, Yan Di daha çok ateşle anılmaktadır. Bu farklılıklar, her iki figürün mitolojik rollerindeki belirgin ayrımları ve güçlerini simgeleyen unsurları yansıtmaktadır. Huang Di'nin ejderha ve göklerle bağdaştırılması, onun doğaüstü ve

kozmetik gücünü simgelerken, Yan Di'nin ateşle ilişkilendirilmesi, onun hem doğrudan hem de metaforik olarak ısı ve yıkıcı gücünü temsil etmektedir (Fei, 1999, s. 86-87; İnayet, 2018, s. 42). Yan Di ve Huang Di, zaman içinde tanrılaştırılmış ve onların anlatıları tarihsel süreçte mitolojinin bir parçası haline gelmiştir.

Huang Di, Çin düşüncesinde birçok tanrıdan önce gelmekte ve merkezi bir konumda yer almaktadır. O, sadece bir siyasi ya da askeri lider olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir lider olarak da öne çıkmaktadır. İnsanlara yazı yazmayı, avlanmayı ve ev yapımını öğretmiştir. Bu öğretiler, Huang Di'nin sadece bir hükümdar olarak değil, aynı zamanda Çin halkının medeniyetini şekillendiren, kültürel ve toplumsal yapıyı inşa eden bir figür olarak tanınmasına yol açmıştır. Böylece Huang Di, mitolojik bir kahraman olarak halkın gelişiminde önemli bir rol oynamış ve Çin kültürünün temellerinin atılmasında etkili olmuştur (Chen, 2015, s. 88)

Buradan da anlaşılacağı gibi, Huang Di, Çin mitolojisinde ortak bir ata veya birleştirici bir unsur olarak kullanılmak suretiyle, farklı boylar ve klanlar arasındaki birleşimi simgelemiştir. Onun ilahlaştırılarak panteonun merkezine yerleştirilmesi, Çin halklarının ortak bir kimlik etrafında toplanmasına zemin hazırlamış ve bu da siyasi bir bütünlüğün pekiştirilmesine yardımcı olmuştur. Huang Di'nin mitolojik ve tarihi figür olarak merkezi bir rol oynaması, yalnızca bir liderin değil, aynı zamanda Çin toplumunun birleşik bir geçmişe ve kültürel mirasa sahip olduğunun da altını çizmektedir. Bu özellikleri, Huang Di'yi hem mitolojik hem de sosyal yapıyı güçlendiren bir figür haline getirmiştir. Onun birleştirici kimliği, topluluklar arasında dayanışmayı artırmış ve Çin kültürünün gelişiminde önemli bir rol oynamıştır.

Zhuan Xu

Shiji'nin Wu Di bölümünde Huang Di'den sonra gelen Zhuan Xu şu şekilde kaydedilmektedir;

İmparator Zhuan Xu Gaoyang, Huang Di'nin torunu ve Chang Yi'nin oğludur. İnsanları yetiştirerek yerin kaynaklarını kullanır, zamanı göğü model olarak düzenlerdi; ruhlar ve tanrılarla uyum içinde adaleti oluşturur, enerjiyi (qi) düzenleyerek eğitimi sağlardı; saf ve içtenlikle ritüelleri yerine getirirdi. Yönetimi kuzeyde Youling'e, güneyde Jiaozhi'ye, batıda Liusha'ya, doğuda Panmu'ya kadar uzanırdı. Hareketli ya da hareketsiz tüm varlıklar, büyük ya da küçük tüm tanrılar, güneş ve ayın ışığının ulaştığı her şey onun yönetimine boyun eğmiştir (Xu, 2004, s. 3).

Zhuan Xu, aynı zamanda Huang Di'nin oğlu olduğu düşünülen Shao Hao'nun (少昊) da yeğenlerinden biridir. Zhuan Xu'nun annesinin adı Jingpu'dur. Anlatılara göre, Shao Hao döneminde gökyüzünde oldukça ilginç bir olay yaşanmıştır. Büyük Ayı Yıldızı, ayın üzerinden geçerken gökyüzünde gerçekleşen bu olağanüstü olay sonucunda Jing Pu hamile kalır. Jing Pu, Ruoshui Nehri kıyısında doğum yapar ve dünyaya gelen bebek, başında bir hançer ile doğar.

Bu hançer, çocuğun ileride büyük savaşlarda zaferler kazanacağına ve güçlü bir lider olacağına dair bir işaret olarak yorumlanır. Zekâ ve yetenek açısından olağanüstü bir çocuk olan Zhuan Xu, zaman içinde sadece savaş becerileriyle değil, idari işlerde de büyük bir bilgi ve yetkinlik kazanır. Henüz genç yaşta hükümet işlerinde yetkinlik kazanır ve 20 yaşına geldiğinde hükümdar ilan edilir. Hükümdarlık döneminde Zhuan Xu, ejderhasına binerek topraklarını dolaşır, yolunda aksaklıklar ve yanlış giden işler varsa bunları düzeltir. Her gittiği yerde toplumun düzenini sağlamak, adaleti yerleştirmek ve halkın ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmalar yapar. Bu geziler, yalnızca halkı arasında değil, ülkesinin her köşesinde derin bir saygı ve etki bırakmasını sağlar (Chen, 2015, s. 99).

Huainanzi, Zhuan Xu ile Gong Gong (共工) arasındaki çatışmayı şu şekilde aktarır;

Eskiden, Gong Gong ve Zhuan Xu, imparator olmak için mücadele ettiler. Gong Gong öfkelenmiş ve Buzhou Dağı'na çarptı. Gökyüzünün sütunu kırıldı, yeryüzünün bağları koptu. Gökyüzü kuzeybatıya doğru eğildi, bu yüzden güneş, ay ve yıldızlar o tarafa doğru hareket etti; yeryüzü ise güneydoğuda tam dolmadı, bu yüzden sular, toprak ve tozlar oraya doğru aktı. Gökyüzünün yolu daireseldir, yeryüzünün yolu ise köşelidir. Köşeli olan karanlık yönetir, dairesel olan aydınlığı yönetir. Aydınlık, nefes alıp veren bir şeydir; bu yüzden ateş, 'dış ışık' olarak adlandırılır. Karanlık ise nefesi içinde tutar; bu yüzden su, 'iç ışık' olarak adlandırılır. Nefes veren şey, yayılır; nefesi içinde tutan şey, dönüşür. Bu yüzden yang (aydınlık) yayılır ve yin (karanlık) dönüşür. Gökyüzünün enerjisi taşkın hale gelirse rüzgâra dönüşür; yeryüzünün enerjisi uyumlu hale gelirse çiğne dönüşür. Yin ve yang birbirine yaklaştığında, duygulanır ve gök gürültüsüne dönüşür; çarpıştığında şimşek olur, düzensiz hale geldiğinde ise sise dönüşür. Yang enerjisi baskınsa dağılır ve yağmur veya çiy olur; yin enerjisi baskınsa yoğunlaşır ve kırağı veya kara dönüşür (Huananzi).

Gong Gong ve Zhuan Xu arasındaki çatışma, kaos (Gong Gong) ile düzen (Zhuan Xu) arasındaki mitolojik mücadeleyi temsil eden en net örneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Gong Gong'un Buzhou Dağı'na çarpması, doğanın düzeninde büyük değişikliklere neden olan bir felaketi simgeler. Bu olay, yalnızca fiziksel bir yıkım değil, aynı zamanda evrenin kozmolojik ve fiziksel düzeninin kökenini açıklayan derin bir mitolojik anlatıdır.

Zhuan Xu'nun yer aldığı diğer mitolojik anlatılarda da onun, evren üzerinde tek başına egemen olma arzusu görülmektedir. Bu durum hem güçlü hem de asil bir tanrı olarak tanımlanan Gong Gong'u öfkelenmiştir. Yılan biçiminde bir bedene ve insanı andıran bir başa sahip olan Gong Gong, mitolojik anlatılarda kaosun ve yıkımın sembolü olarak öne çıkar. Gong Gong'un gücünü ve etkisini artıran en önemli destekçileri Fuyou ve Xianliu'dur. Xianliu'nun geçtiği her yer bataklığa dönüşür, bu yüzden onun varlığı, çevresindeki doğayı dönüştürüp etkiler. Xianliu, dokuz başa sahip olduğundan her bir kafası için farklı bir dağa gitmek zorunda kalır; çünkü her kafanın ayrı bir şekilde beslenmesi gerekmektedir. Bu durum, Xianliu'nun beslenme

ihtiyaçlarını oldukça karmaşık ve zorlu hale getirir. Bu güçlere sahip karakterler arasındaki çatışma, mitlerin temel yapısını oluşturan mücadeleleri yansıtarak, evrenin dengesini korumaya çalışan kahramanlarla, evreni kontrol etmek isteyen güçler arasındaki mücadelenin bir yansımasıdır (Birrell, 2016, s. 62).

Zhuan Xu, Gong Gong ile olan çatışmasında Yuchang'ı savaş için görevlendirir ve bu durum büyük bir çatışmaya yol açar. Hem Yuchang hem de Zhuan Xu, olağanüstü güçlere sahip tanrılardır ve savaşın başında rüzgârı kontrol edebilme yetenekleriyle Gong Gong'a saldırırlar. İki güçlü tanrının birleşen rüzgâr gücü, Gong Gong'un savunmasını aşar ve onu kuzey bölgesine doğru geri çekilmeye zorlar. Ancak Gong Gong, bu gerileme karşısında öfkeye kapılır ve Zhuan Xu'yu yok etmek için harekete geçer. Kızgınlıkla, kendisini Bu Zhou dağına doğru fırlatarak öfkesini dışa vurur. Fakat dağ, Gong Gong'un büyük gücünü taşıyamaz ve parçalanarak ikiye ayrılır. Bu olay, Zhuan Xu'nun kurduğu düzenin sarsılmasına neden olur. Savaşın ardından daha fazla zarar görmekten kaçınmak isteyen Gong Gong, kendisini bir havuzun içine saklar. Bu çatışma, kaos ile düzen arasındaki ezeli mücadeleyi ve bu mücadeledeki geçici dengesizlikleri simgeler (Roberts, 2010, s. 50-51).

Bu tanrılar arasındaki çatışmalar, sadece mitolojik hikâyeler olarak değil, aynı zamanda Çin kültürünün kozmolojik ve toplumsal yapısını anlamak için önemli birer rehber olarak değerlendirilebilir. Zhuan Xu ve Gong Gong'un mücadelesi, doğa güçleriyle düzen arasındaki ilişkinin nasıl algılandığını ve kaos ile düzen kavramlarının toplumsal değerlerle nasıl bağlantılı hale geldiğini göstermektedir. Zhuan Xu, düzenin koruyucusu ve medeniyetin temsilcisi olarak, Çin kültüründe siyasi ve sosyal istikrarın simgesi olarak kabul edilebilirken, Gong Gong ve yardımcıları kaosu, doğanın yıkıcı gücünü ve kontrol altına alınması gereken güçleri temsil eder. Bu teogoni mitleri, sadece mitolojik bir anlatı olarak değil, aynı zamanda Çin'in tarihsel yönetim anlayışını ve evrenin düzenine dair kozmolojik bakış açısını anlamak için de önemli bir kaynak niteliğindedir. Bu anlatılar, Çin kültüründe hem yöneticilerin hem de doğa olaylarının kutsal kabul edilen rollerini açıklamaya yardımcı olabilir.

Di Ku

İmparator Di Ku'ya ait *Shiji*'deki kayıtlar şu şekilde karşımıza çıkmaktadır;

İmparator Zhuan Xu'nun oğlu Qiong Chan doğdu. Zhuan Xu vefat ettikten sonra, Xuan Yao'nun torunu Gao Xin tahta çıktı, bu kişi İmparator Ku (Di Ku) olarak bilinir.

İmparator Ku Gao Xin, Huang Di torununun torunudur. Gao Xin'in babası Jiao Ji, Jiao Ji'nin babası Xuan Yao, Xuan Yao'nun babası ise Sarı İmparator'dur. Xuan Yao ve Jiao Ji, her ikisi de hükümdar olmadılar; Gao Xin ise imparatorluk makamına çıktı. Gao Xin, Zhuan Xu'nun soyundan gelen bir kuzenidir (Xu, 2004, s. 3).

Di Ku, doğduğunda ilahi bir ruha ve kutsal bir yeteneğe sahip olduğu hemen fark edilmiştir. Adını kendi kendine söylemesi, onun olağanüstü bir figür olduğunun erken bir işareti olarak kabul edilmiştir. Yaşamı boyunca en dikkat çeken özelliklerinden biri, iyilik ve fayda sağlamayı kendine görev edinmesi, ancak bunlardan asla kişisel çıkar sağlamamasıydı. Zekâsıyla uzaklardaki olayları kavrayabiliyor, keskin görüşüyle en ince detayları fark edebiliyordu. Gökyüzünün düzenini ve adaletini takip edip, halkının ihtiyaçlarını her zaman öncelikli olarak gözetirdi. Merhamet dolu bir yüreği vardı, ancak aynı zamanda otoritesinden ödün vermezdi. Cömertliğini güvenilirliğiyle birleştirdi ve örnek bir lider olarak tüm dünyaya kendisini kabul ettirirdi. Yönetim anlayışı, yeryüzünün zenginliklerini toplarken bunları israf etmeden kullanmayı ve halkını eğiterek onlara yararlı bilgiler aktarmayı içeriyordu. Güneşin ve ayın hareketlerini dikkatle izler, bu döngülere uygun şekilde hareket ederdi. Tanrılar ve ruhlar dünyasına karşı da derin bir bilgiye ve saygıya sahip olup onlara her zaman dikkatle hizmet ederdi. Hareketlerinde düzen ve zamanlama, kıyafetlerinde ise sadelik ön plandaydı. Adaletli yönetimiyle, güneş ışığının ulaştığı, rüzgâr ve yağmurun değdiği her yerde insanlar ona bağlılık gösterirdi. Onun hükmü altındaki dünya, düzen ve huzurun hâkim olduğu bir yer haline gelmişti (Xu, 2004, s. 3).

Di Ku, Çin kültüründe ideal bir hükümdar olarak, erdemli bir yaşam ve halkın refahını önceliklendiren bir yönetim anlayışını temsil eder. Doğa döngülerine ve ilahi düzene uyum sağlaması, tarım toplumunun ihtiyaçlarına cevap verirken, adaletli ve merhametli yönetimi halk merkezli yönetim ilkesini yansıtır. Ruhlara ve tanrılara saygısı ise Çin'in dini ve kültürel değerlerini güçlendirir. Di Ku hem dünyevi hem de manevi düzeni sağlayan bir lider olarak Çin'in siyasi ve kültürel ideallerinin somut bir sembolüdür.

Ebo ve Shichen, Di Ku'nun ilk oğullarıdır ancak sürekli birbirleriyle sorun yaşarlar. Aralarındaki anlaşmazlıklar büyüdükçe, yaban topraklarında silahlarla kavga etmeye başlarlar. Di Ku, iki oğlunu barıştıramaz ve onların daha fazla çatışmasını engellemek amacıyla onları farklı yerlere gönderir. Ebo'yu doğu göğünün parlak Chen yıldızıyla, Shichen'i ise batı göğünün parlak Shen yıldızıyla görevli olarak Daxia'ya gönderir. Bu düzenleme sayesinde, her iki yıldızın uzaydaki yörüngeleri gereği asla bir araya gelmemeleri sağlanır. Chen yıldızı görüldüğünde Shen yıldızı kaybolur, Shen yıldızı görüldüğünde ise Chen yıldızı kaybolur. Bu anlatı, Çin kültüründe aile içindeki uyumu ve kardeşler arasındaki bağlılığı simgeleyen bir ders niteliği taşır. Ebo ve Shichen arasındaki olumsuz ilişki, bu mitolojik öyküde negatif bir örnek teşkil eder ve günümüzde kardeşler arasında bir problem yaşandığında, insanlar onları 'Chen Shen kardeşler' olarak adlandırarak bu durumu simgeler (Chen, 2015, s. 112-113).

Ebo ve Shichen örneği, tanrılar arasındaki çatışmaların yalnızca bireysel ilişkileri değil, aynı zamanda kozmolojik evrenin düzenini de etkilediğini gösterir. Bu mitolojik anlatıda, Ebo ve Shichen'in anlaşmazlıkları, yıldızların hareketleriyle sembolize edilir ve bu çatışmanın etkileri, evrensel dengeyi anlatan bir arka plan oluşturur. Yıldızların görünüş zamanları, bu tanrısal çatışmanın yansımalarını temsil ederek kozmik olayların mitolojik bağlamda yorumlanmasına olanak tanır. Bu tür hikâyeler, evrenin düzeni ile insan yaşamı arasındaki bağlantıyı vurgular ve yıldızların yalnızca astronomik işaretler değil, aynı zamanda insani hikâyelerin taşıyıcısı olduğunu gösterir. Shichen ve Ebo'nun efsanesi, gökyüzünü bir hikâye kitabına dönüştürerek Çin'in zengin kozmogoni mitlerinin, yıldızlarla birlikte ebediyen yaşamasını sağlar (Hongkong Space Museum). Bu anlatı, mitolojik ve astronomik olayların iç içe geçerek, kültürel değerlerin ve evren anlayışının korunmasına nasıl katkı sağladığını güçlü bir şekilde yansıtır.

Yao ve Shun

Çin mitolojisinde her bir mitolojik karakter, yalnızca belirli bir sembolik anlam taşımakla kalmaz, aynı zamanda tarihsel ve toplumsal süreçleri de yansıtır. Bu karakterlerin temsil ettikleri unsurlar, aynı zamanda Çin'in kadim dönemlerindeki farklı çağları da simgeler. Özellikle Yao ve Shun, etik ve siyasal doğruluğun simgeleri olarak öne çıkar. Adalet, erdem ve halka hizmet gibi değerleri vurgulayan bu iki figür, ideal hükümdar arketipleri olarak kabul edilir. Yao, genellikle 'ilk gerçek hükümdar' olarak anılır ve yönetim tarzı, merhametli ve adil bir liderlik anlayışını temsil eder. Shun ise Yao'nun halefi olarak, onun mirasını devralmış ve ahlaki değerleri daha da güçlendirmiştir. Bu iki lider, yalnızca bireysel nitelikleriyle değil, aynı zamanda temsil ettikleri yönetim anlayışlarıyla da dikkat çeker. Onların liderliği, otoritenin halkın rızasıyla ve erdemli bir yönetimle kazanıldığı bir yönetim ilkesini yansıtır. Dolayısıyla, Yao ve Shun'un temsilleri, mitolojik anlatıların ötesine geçerek Çin'in siyasal ve etik anlayışının gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Onlar, yalnızca mitolojik figürler değil, aynı zamanda Çin'in devlet yönetimi ve halkla ilişkiler konusundaki düşüncelerine dair derin mesajlar taşıyan sembollerdir. Bu yönleriyle, Yao ve Shun hem mitolojiye hem de Çin kültürünün devlet ve toplum anlayışına önemli katkılarda bulunmuşlardır. (Ferguson, 2020, s. 34).

Shiji'de Yao ve Shun'un erdemlerinden şu şekilde bahsedilir:

İmparator Yao, tam adıyla Fang Xun (放勳), erdemi ve bilgeliğiyle tanınan efsanevi bir liderdir. Onun merhameti gökyüzü kadar geniş, bilgeliği ise tanrılar kadar derindir. İnsanlar ona güneş gibi yaklaşır, uzak bir bulut gibi hayranlıkla bakarlardı. Zengin olmasına rağmen kibirli değildi, yüksek statüsüne rağmen mütevazıydı. Sarı giysiler giyer, kırmızı bir arabaya binerek beyaz bir at sürerdi. Yao, ahlakı ve düzeniyle dokuz akraba grubunu (九族) bir araya getirdi ve aile içindeki uyumu sağladı. Aile bağları güçlendikten sonra halkı da barış ve düzen içinde yönetmeye başladı. Halkı

bilinçlendirdi ve ülkeler arasında uyum ve birlik oluşturdu. Onun liderliği, sadece bir hükümdar değil, aynı zamanda ideal bir ahlak örneği olarak tarih boyunca anıldı (Xu, 2004, s. 3).

Shun, yirmi yaşında iken erdemli davranışları ile tanınmıştı. Otuz yaşında, İmparator Yao, yönetimde kullanabileceği birini aradı ve dört dağın tanrıları hep birlikte Shun'u önererek, 'O uygun biridir' dediler (Xu, 2004, s. 7).

Yao ve Shun, Konfüçyüs tarafından da övgüyle anılmış ve ideal yöneticiler olarak örnek gösterilmiştir. Konfüçyüs, Yao'yu adaletli, erdemli ve halkına hizmet etmeye adanmış bir lider olarak tanımlamış, onun yönetim tarzını tüm yöneticiler için bir model olarak önermiştir. Yao, halkını bilgelikle yöneten, adaleti sağlamada yetkin, erdemleri teşvik eden bir lider olarak tasvir edilir. Onun liderlik anlayışı, sadece mitolojik anlatılarda değil, aynı zamanda Konfüçyüsçü düşüncede de ideal bir yönetim şekli olarak kabul görmüştür. Bu bağlamda, Yao'nun hükümet yönetimindeki başarıları, Konfüçyüsçülük tarafından erdemli yönetimin ve halkın rızasına dayalı otoritenin en üst düzey örneği olarak değerlendirilmiştir (Campbell J. , 2003, s. 366).

Yao bilge bir liderdir. Halkın refahını önceleyen ve liyakati temel alan bir yönetim anlayışı vardır ve bu liderlik yetkisini yalnızca halkın iyiliği için kullanmıştır. Yao, tahtı devretmek için oğlunu değil, Shun'u seçerek, erdem ve liyakatin hanedan bağlarından daha üstün olduğunu göstermiştir. Shun ise zor bir ailede büyümesine rağmen anne babasına ve kardeşine olan sadakatiyle tanınır. Shun'un babası inatçı, annesi kötü niyetli ve kardeşi Xiang kıskançtır. Ancak Shun, ailesine karşı saygısını ve sevgisini asla yitirmemiştir. O, erdemini koruyarak hem ailesine hem de topluma karşı sorumluluklarını başarıyla yerine getirmiştir. Ailesine olan sabrı ve saygısı, halkına karşı liderlik becerileriyle birleşerek onun ideal bir lider olarak yükselmesini sağlamıştır (Xu, 2004, s. 3-10).

Efsaneye göre, Çin İmparatoru Ku'nun üçüncü eşi Qing Du (庆都), ailesiyle bir ilkbahar gezisindeyken kırmızı bir ejderha ile karşılaşır. Ejderha, rüyasında Qing Du'nun üzerine gelir ve ardından Qing Du hamile kalır. 14 ay sonra, ejderhanın bıraktığı resimdeki figürle aynı görünüme sahip bir erkek çocuk dünyaya gelir. Çocuk, annesi tarafından büyütülür ve 10 yaşında babasının yanına gönderilir. Bu çocuk, geleceğin efsanevi hükümdarı İmparator Yao'dur. Yao, önce annesinin soyadı Yi Qi (伊祁) ile anılır, daha sonra Tao Tang (陶唐) unvanını alır (Xiao).

Diğer imparatorlarda olduğu gibi Yao'nun doğum efsanesi de onun tanrısal bir kaynaktan geldiğini ve üstün bir lider olarak halk üzerindeki otoritesini doğal bir düzleme taşıdığını vurgular. Bu bağlamda, Yao'nun doğum efsanesi, klasik teogonik unsurlarla zenginleştirilmiş bir anlatıdır. Mitolojik doğum hikayesi, Yao'nun hükümdarlığını sadece bir insan otoritesi

olarak değil, aynı zamanda göksel bir yetkiyle desteklenen bir liderlik olarak sunar. Bu durum, halk arasında onun meşruiyetini pekiştirir ve yönetiminin sorgulanmasını engeller.

Shun'un Li Dağı, Lei Ze ve nehir kıyısındaki faaliyetlerine ilişkin *Shiji*'deki bir anlatı, onun yalnızca fiziksel işlerde değil, aynı zamanda manevi liderlikte de üstün yeteneklere sahip olduğunu göstermektedir.

Shun, Li Dağı'nda (历山) tarımla uğraşmaya başladığında, kısa bir süre içinde bölgedeki çiftçiler onun erdeminden etkilenerek tarlalarının sınırlarını Shun'a bırakmak için birbirleriyle yarışmaya başladılar. Daha sonra Shun, Lei Ze'ye (雷泽) gidip balıkçılıkla uğraştı. Kısa bir süre sonra Lei Ze'deki balıkçılar da kendi balık avlama bölgelerini Shun'a bırakmak için yarışır hale geldiler. Ardından Shun, nehir kıyısına giderek çömlek yapmaya başladı. İlginç bir şekilde, kısa bir süre içinde nehir kıyısındaki çömlekçiler daha güzel ve dayanıklı çömlekler yapmaya başladılar.

Shun'un yaşadığı yerlerde insanlar, onun erdeminden etkilenerek onun yanında yerleşmek isterdi. Shun'un yerleştiği bir bölge, bir yıl içinde küçük bir köy haline gelir, ikinci yıl daha büyük bir kasabaya dönüşür ve üçüncü yılda neredeyse bir şehre dönüşürdü. Bu durum gerçekten de anlaşılması zor bir mucize gibi görünüyordu (Xu, 2004, s. 7).

Shun'un varlığı, çevresindeki insanların davranışlarını ve üretimlerini olumlu yönde değiştirmiştir. Bu durum, onun erdem ve karakter özelliklerinin, toplumsal uyum ve iş birliğini teşvik eden güçlü bir etki yarattığını ortaya koyar. Shun'un dürüstlüğü, çalışkanlığı ve alçakgönüllülüğü, etrafındaki insanları derinden etkileyerek onların kendi alışkanlıklarını gözden geçirmesine ve daha erdemli bireyler olmaya çalışmasına ilham kaynağı olmuştur. Örneğin, çiftçilerin tarlalarının sınırlarını Shun'a bırakma isteği, onun adaletine ve ahlakına duyulan güvenin bir göstergesidir. Aynı şekilde, balıkçıların avlanma alanlarını paylaşması, Shun'un ilham verme gücünün ne denli etkili olduğunu ortaya koyar. Çömlekçilerin daha güzel ve dayanıklı çömlekler üretmeye başlaması ise Shun'un üretkenlik, yaratıcılık ve iyileşme ruhunu teşvik ettiğinin bir kanıtıdır.

Bu hikâye, Shun'un sadece fiziksel olarak bulunduğu yerlerde değil, aynı zamanda halkın ahlaki ve manevi dünyasında da bir düzen ve iyileşme sağladığını vurgular. Onun liderlik anlayışı, otoriteye dayalı bir yönetimden ziyade, kişisel erdemler ve örnek davranışlar yoluyla toplumu dönüştürmeye dayanır. Bu nedenle, Shun, ideal bir lider ve toplumsal uyumun simgesi olarak Çin mitolojisinde kalıcı bir yer edinmiştir.

Yao ve Shun'un hikâyeleri, Çin mitolojisinin halkın zihniyetini ve toplumsal değerlerini nasıl şekillendirdiğini açıkça ortaya koyar. Liyakat, erdem, anne babaya saygı, doğa ile uyum, eğitim ve adalet gibi kavramlar, bu anlatılarda yalnızca bireysel özellikler olarak değil, aynı zamanda toplumsal düzenin temel unsurları olarak vurgulanır. Yao ve Shun'un erdemli liderlikleri, halkın liderlerden beklentilerini şekillendirirken, bireylerin de ahlaki sorumluluklarını hatırlatır. Bu hikâyeler, toplumsal düzenin devamlılığını sağlayan değerleri yalnızca birer

mitolojik anlatı olarak değil, aynı zamanda kültürel bir rehber olarak sunar. Bu değerler, Konfüçyüsçülük gibi felsefi sistemlerin temelini oluşturarak nesiller boyunca aktarılmış ve Çin toplumunda derin bir etki bırakmıştır. Yao ve Shun'un örnek liderlikleri, ideal yönetimin ve ahlaki yaşamın ne anlama geldiğini somutlaştırarak, bireylerin ve toplumun erdemli bir şekilde gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu bağlamda, Yao ve Shun'un hikâyeleri, Çin'in tarihsel, kültürel ve ahlaki kimliğinin şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir.

Sonuç

Mitoloji, insanoğlunun evreni anlama çabasıyla ortaya çıkan bir anlatı biçimi olup, bireyler ve toplumlar için hem tarihsel hem de kültürel bir rehberdir. Teogoni mitleri, evrenin, tanrıların ve kozmik düzenin kökenlerini açıklayan mitolojik anlatılardır. Bu anlatılar, yalnızca tanrıların doğuşunu ve güçlerini betimlemekle sınırlı kalmaz; aynı zamanda toplumun ahlaki değerlerini, liderlik anlayışını ve toplumsal düzenin temellerini şekillendirir.

Çin mitolojisi, yalnızca evrenin ve tanrıların kökenlerini açıklayan kozmolojik anlatılar sunmakla kalmaz; aynı zamanda toplumun ahlaki değerlerini, liderlik anlayışını ve toplumsal düzenin temel ilkelerini şekillendiren bir kültürel sistemdir. Bu mitolojik yapı, doğaüstü olayları anlamlandırmanın ötesinde, bireylerin ve toplumun moral ve etik kodlarını oluşturmakta ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir rehber işlevi görmektedir. Bu bağlamda, San Huang Wu Di, Çin'in teogoni mitlerinde merkezi bir rol oynar. Bu karakterler, yaratılış ve düzen kurucu rolleriyle hem mitolojik kahramanlar hem de halkın ideallerini temsil eden semboller olarak Çin kültüründe derin izler bırakmıştır.

San Huang, insanlığın başlangıcını temsil eder. Fu Xi, Nü Wa ve Yan Di gibi figürler, yaratılış, tarım, toplumsal düzen ve ritüel bilgeliği insanlığa armağan eden mitolojik karakterlerdir. Onlar, insanlara yaşama becerileri kazandırmanın ötesinde, evrenin ilahi düzenini anlamalarına da rehberlik etmişlerdir. Wu Di ise bu düzeni geliştirip sürdüren bilge liderlerdir. Huang Di, Zhuan Xu, Di Ku, Yao ve Shun, sadece yönetimleriyle değil, aynı zamanda halkın ahlaki değerlerini ve sosyal düzenini inşa eden tanrılardır. Onların hikâyeleri, liderlikte liyakat, adalet, doğaya uyum, aileye saygı ve toplumsal uyum gibi değerlerin temsili olmuştur. Bu tanrılar, yalnızca mitolojik değil, aynı zamanda tarihsel liderlik anlayışının temellerini de oluşturmuştur.

Yao'nun tahtını oğlu yerine erdemli ve yetenekli Shun'a devretmesi, liderlikte liyakat ve adaletin önemini vurgular. Bu, Çin toplumunda bireysel yetenek ve erdemin hanedan bağlarından daha üstün olduğunu gösterir. Shun'un zorlu aile koşullarına rağmen babasına ve üvey ailesine gösterdiği saygı ve sabır, Çin halkının aile değerlerine verdiği önemi yansıtır. Bu,

bireyin aile içindeki rolünün toplumsal düzenin temel taşlarından biri olduğunu ifade eder. Shun'un doğa olaylarına karşı uyum yeteneği, liderliğin yalnızca insanlar üzerinde değil, doğa ve evrenle de dengede olması gerektiğini vurgular. Yao'nun, San Miao isyanlarını bastırırken adaletli bir yaklaşım benimsemesi, toplumsal uyum ve düzenin sağlanmasında adaletin önemini ortaya koyar. Shun'un müzik ve ritüel aracılığıyla halkı eğitmesi, kültürel gelişimin toplumsal düzenin bir parçası olduğunu gösterir. Bu, sanatın ve eğitimin bireylerin ahlaki gelişimindeki rolünü vurgular.

San Huang Wu Di, yalnızca mitolojik karakterler olarak kalmamış, aynı zamanda Çin'in kültürel hafızasında derin etkiler bırakmıştır. Onların hikâyeleri, Konfüçyüsçülük gibi felsefi sistemlerin temelini oluşturan erdem, adalet ve uyum gibi değerlerin şekillenmesine katkı sağlamıştır. Halk hikâyeleri, ritüeller ve klasik metinler aracılığıyla nesilden nesile aktarılan bu tanrılar hem eski Çin'in ahlaki değerlerini hem de toplumsal düzenin temellerini sembolize eder.

Çin'in teogoni mitleri, yaratılışın kozmolojik açıklamalarından çok daha fazlasını içerir. San Huang Wu Di'nin hikâyeleri, bireysel erdemın toplumsal refah üzerindeki etkisini ve liderlerin ilahi düzenle uyum içinde olmasının gerekliliğini öğretir. Bu karakterler, Çin halkının tarih boyunca benimsediği toplumsal düzen ve ahlaki değerlerin kökenini oluşturmuş ve onların kültürel kimliğinin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Mitolojinin bu zengin anlatıları, yalnızca Çin'in kültürel tarihine ışık tutmakla kalmaz, aynı zamanda evrensel insani değerlerin gücünü ve sürekliliğini de gözler önüne serer.

Kaynakça/ References

- Albayrak, A. (2017). Mitolojinin Dini Hayattaki Önemi ve Yeri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 952-958.
- Bayat, F. (2007). *Mitolojiye Giriş*. İstanbul: Ötüken Neşriyat Yayın Evi.
- Birrell, A. (2016). *Çin Mitleri*. (M. Pancar, Çev.) Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Campbell, J. (2003). *Doğu Mitolojisi Tanrının Maskeleri*. (K. Emiroğlu, Çev.) İstanbul: İmge Kitabevi.
- Campbell, T. (2015). *Gods & Goddesses of Ancient China*. New York: Britannica Educational Publishing.
- Chen, L. (2015). *Çin Mitolojisi Efsanelerin Kökeni*. (H. Bögün, Çev.) İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Eliade, M. (2001). *Mitlerin Özellikleri*. İstanbul: Om Yayınevi.
- Fei, X. (1999). *Çin Uluslar Birliğindeki Çeşitlilik Modeli*(中华民族多元一体格局). Pekin: Minzu Üniversitesi Yayınları.
- Ferguson, J. (2020). *Çin Mitolojisi İnanışlar İmparatorlar ve Ejderhalar*. (T. C. Can, Çev.) İstanbul : Mayakitap Yayınevi.
- Hongkong Space Museum*. 28.11.2024 tarihinde Hongkong Space Museum: <https://hk.space.museum/documents/Resources/Teachers-Corner/Constellations-and-Myths/Chinese-Starlore/star-map-shen.jpg> adresinden alındı
- İnayet, A. (2018). Mitstrateji Üzerine. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 40-54.
- Lévi-Strauss, C. (1955). The Structural Study of Myth. *The Journal of American Folklore*, 68(270), s. 428-444.
- Li, Q. (2002). Guanfang Sidian yu Minjian Xinyang Zhong Fuxi Nüwa Diwei Tanwei (官方祀典与民间信仰中伏羲女娲地位探微). *Luoyang Shifan Xueyuan Xuebao* (洛阳师范学院学报), 3, 77-79.
- Liu, A. *Huainanzi* (淮南子). 24.11.2024 tarihinde <https://ctext.org/huainanzi/tian-wen-xun?searchu=颛顼> adresinden alındı
- Liu, A. *Huainanzi* (淮南子). 12.11.2024 tarihinde Ctext: <https://ctext.org/huainanzi?searchu=女媧#n3125,%202006-2023> adresinden alındı
- Liu, A. *Huainanzi* (淮南子). 17.11.2024 tarihinde <https://ctext.org/huainanzi/tian-wen-xun?searchu=颛顼> adresinden alındı
- Mackenzie, D. (1996). *Çin ve Japon Mitolojisi*. (K. Akten, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Okay, B. (1985). *Çin Efsanelerinde Güneş*. Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Doğu Dilleri, IV (1'den ayrı basım) Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Oğuz, M. (2017). *Mitoloji Nedir ne değildir*. İstanbul: Gürer Yayınları.
- Roberts, J. (2010). *Chinese Mythology A to Z*. New York: Chelsea House Publications.

- Shanxi Sheng Difang Zhi Bangongshi*. 23.11.2024 tarihinde http://dfz.shaanxi.gov.cn/sqzlk/xbsxs/szdy/yandiz/201610/t20161024_697691.html adresinden alındı
- Sima, Z. *Shiji Suoyin* (史记索隐). 15.11.2024 tarihinde <https://ctext.org/wiki.pl?if=gb&chapter=908404&remap=gb> adresinden alındı
- Türker, N. (2013). *Han Hanedanlığı Döneminde Hunlarla Yürütülen He Qin Politikası ve Sonuçları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wang, R. (2003). *Images of Women in Chinese Thought and Culture*. Indianapolis: Hackett Publishing.
- Xiao, B. *Tangyao* (唐尧). 15.11.2024 tarihinde <http://www.guoxue.com/?people=tangyao> adresinden alındı
- Xu, J. (2004). *Shiji* (史记). Shanghai: Shanghai Hanyu Da Cidian Chubanshe.
- Yılmaz, D. (2012). *Shan Hai Jing'de Geçen Hayvanların ve Mitolojik Yaratıkların İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, D. (2018). Çin Mitolojisindeki Kadın Karakterler: Shan Hai Jing Eseri Üzerinden Bir İnceleme. *Current Research in Social Sciences*, 4(1), 18-28.
- Yang, L., An, D., & Turner, J. A. (2005). *Handbook of Chinese Mythology*. California: ABC-CLIO.
- Yang, M. (2010). *Shanhaijing* (山海经). Hunan: Hunan Renmin Chubanshe (湖南人民出版社).
- Yang, M., Wang, K., & Wang, H. (2003). *Çin Geleneksel Kültürüne Genel Bakış* (中国传统文化通览). Qingdao: Çin Basın Okyanus Üniversitesi.
- Ying, S. *Fengsutongyi* (风俗通义). 17.11.2024 tarihinde <https://ctext.org/dictionary.pl?if=gb&id=284860> adresinden alındı
- Yu, H. (2006). *Xin Shiji Han-Ying Da Cidian*. Pekin: Waiyu Jiaoxue Yu Yanjiu Chubanshe.

Structured Abstract

This article examines the theogony myths of Chinese mythology through the figures of San Huang Wu Di. In Chinese mythology, theogony myths do more than explain the origins of Gods and the cosmos; they also illuminate moral values, principles of leadership, and the foundations of social order. These figures, as creators of cosmic harmony and civilization, hold both mythological and cultural significance. The study analyzes the traits of these figures, their human-like qualities, their connection to natural phenomena, and their societal impact.

San Huang represents the beginning of humanity and the establishment of civilization. Figures like Fu Xi, Nü Wa, and Shen Nong imparted essential knowledge to humanity, such as agriculture, marriage, medicine, and ritual practices. Fuxi introduced sustainable skills like fishing, hunting, and farming, while Nü Wa is remembered for creating humanity and repairing the heavens to restore order. Shen Nong, known for his contributions to agriculture and medicine, discovered the properties of plants, ensuring the survival of his people. These figures not only laid the physical foundations of life but also shaped the spiritual and moral pillars of society.

Wu Di represents virtuous governance and the preservation of social order. Wu Di—Huang Di, Zhuan Xu, Di Ku, Yao, and Shun—are portrayed as leaders with both human and divine qualities. Huangdi, for instance, was not only a powerful warrior and ruler but also controlled natural phenomena such as thunder and rain. Zhuan Xu safeguarded cosmic balance, while Ku embodied justice and moral leadership. Yao and Shun emphasized merit-based governance, family respect, and social harmony. Yao's decision to pass his throne to Shun, a virtuous and capable successor, rather than his own son, highlights the importance of meritocracy in Chinese mythology.

Using a mythological interpretation approach, this study examines the narratives surrounding these figures, exploring their human traits and connections to natural phenomena. For example, Huang Di's association with thunder and rain signifies his alignment with natural forces, while Shun's ability to navigate storms without losing his way symbolizes his leadership and understanding of the relationship between humans and nature. Nü Wa's repair of the heavens with five-colored stones illustrates the harmony between humans and the natural world.

The stories of San Huang and Wu Di have profoundly shaped the moral and cultural foundations of Chinese society. These figures are not just creators of the cosmos but also symbols of leadership and ethical values. Their narratives convey lessons of filial piety, virtuous leadership,

harmony with nature, and social peace. Shun's devotion to his tough family, despite challenges, underscores the significance of family values in Confucian ideals. Yao's meritocratic transfer of power and Yao's just resolution of the San Miao rebellions highlight the importance of justice and unity in sustaining social order.

The study also explores their connection to natural phenomena. Huang Di's control over thunder and rain reflects the integration of leadership with the natural world, while Nü Wa's repair of the heavens emphasizes humanity's capacity to restore harmony in collaboration with nature. Shun's ability to resolve familial and societal conflicts demonstrates the role of moral integrity in effective leadership.

In conclusion, San Huang Wu Di are not only creators and maintainers of order in Chinese mythology but also embody ideals of leadership and societal values. Their stories deeply influenced the moral framework and cultural identity of the Chinese people. These myths provide guidance in understanding the relationship between humanity, nature, and society. San Huang Wu Di elevate universal values such as meritocracy, harmony with nature, and social cohesion, affirming that Chinese mythology is not just a relic of the past but a living legacy that continues to resonate. Overall, this study highlights how mythology shapes the collective consciousness of a civilization, offering insights into the historical and cultural impact of these legendary figures.